

Marina Björklund

Power Club

En studie kring lärares upplevelser och erfarenheter av det
drogförebyggande programmet Power Club

Kandidatavhandling i pedagogik

Pedagogiska fakulteten

Åbo Akademi

Vasa, 2012

Abstrakt

Björklund Marina

2012

Power Club – En studie kring lärares upplevelser och erfarenheter av det drogförebyggande programmet Power Club

Opublicerad kandidatavhandling i pedagogik

Vasa: Pedagogiska fakulteten, Åbo Akademi

Referat

Syftet med avhandlingen är att undersöka lärares upplevelser och erfarenheter av det drogförebyggande programmet Power Club. Undersökningen är uppbyggd utgående från fem forskningsfrågor som besvaras i undersökningen:

1. Vad vet lärarna om Power Clubs verksamhet?
2. Hur upplever lärarna Power Clubs verksamhet?
3. På vilka sätt kan lärarna använda Power Club som ett stöd i undervisningen?
4. Vilken erfarenhet har lärarna om samarbetet mellan Power Club, skolan och hemmet?
5. Hurudan är lärarnas uppfattning om kontraktmetoden?

Som datainsamlingsmetod användes tre intervjuer med lärare som har eller har haft elever som varit medlemmar i Power Club i Vasa. Resultaten presenteras som meningskoncentrerad helt i enlighet med forskningsfrågornas uppbyggnad. Lärarna har upplevt Power Club:s klubbverksamhet mestadels som positiv. Alla var ense om att klubbverksamheten är givande och rolig för eleverna men huruvida verksamheten fungerar i drogförebyggande syfte var lärarna mer osäkra på. Trots detta var programmet omtyckt av lärarna och det konstaterades att programmet eventuellt i viss mån kan fungera förebyggande för medlemmarna.

Sökord

Power Club, drug preventive, kerhotoiminta, kontraktmetoden

Innehåll:

1	Inledning	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Syfte	2
1.3	Arbetets upplägg	3
2	Klubbverksamhet	3
2.1	Klubbverksamhet i skolan	3
2.2	Positiva följder av klubbverksamhet	5
3	Power Club	7
3.1	Drogförebyggande programmet Power Club	7
3.2	Kontraktsmetoden	9
4	Drogförebyggande arbete	10
4.1	Förebyggande verksamhet	10
4.2	Effektiva och fungerande insatser	11
4.3	Program	12
5	Metod	14
5.1	Syfte och frågeställningar	14
5.2	Kvalitativ metod	15
5.3	Intervju som datainsamlingsmetod	16
5.4	Val av respondenter	18
5.5	Analys av datainsamlingsmetoder	19
6	Resultatredovisning	20
6.1	Information om Power Club	20
6.2	Upplevelser av verksamheten	21
6.3	Power Club som stöd i undervisningen	24
6.4	Samarbete mellan Power Club, skolan och hemmet	25
6.5	Kontraktsmetoden.....	26
6.6	Power Club i drogförebyggande syfte	27
6.7	Förbättringsförslag	28

7 Resultatdiskussion	29
7.1 De viktigaste resultaten	29
7.2 Reflektion kring resultatet	30
7.3 Metoddiskussion	31
7.4 Förslag till fortsatt forskning	32
7.5 Avslutande diskussion	32
Litteraturlista	33
Bilaga	36

1. INLEDNING

Klubbverksamheten är en del av skolvardagen och den har en viktig funktion för både elever och lärare. Trots detta diskuteras den inte alltför ofta. Det finns en stor variation i utbudet av klubbar. Det finns både verksamhet som fungerar i samarbete med skolan och klubbverksamhet som arrangeras helt utanför skolan. I min forskning har jag valt att fokusera på en typ av klubbverksamhet som anordnas i samverkan med skolan och lärarna. Enligt Kenttälä (2008) är skolans klubbverksamhet viktig för eleverna eftersom de får lära sig vara aktiva deltagare och att upplevelsen av att lyckas med något inom klubbarna kan vara oant viktigt för eleverna. Hon anser vidare att klubbverksamheten förstärker elevernas självkänsla och höjer trivseln i skolan.

Inom klubbverksamhet får elever möjlighet att utveckla sina talanger och samtidigt knyta vänskapsband med elever från andra klasser, detta syns på ett positivt sätt även under skoldagarna. Det är alltså relevant att ta fasta på och utveckla de områden som faktiskt intresserar eleverna. (Kenttälä, 2008.) I min forskning har jag valt att fokusera på drogförebyggande klubbverksamhet. Jag har dessutom valt att undersöka verksamheten ur lärarnas synvinkel eftersom elevernas intresse för olika klubbverksamheter ofta återspeglar lärarnas engagemang och intresse för samma verksamhet.

Lärarna är alltså en central del av skolans klubbverksamhet och som Kenttälä (2008, s. 6) skriver: ”Klubbverksamheten ger även lärarna krafter och inspiration för deras eget arbete.”

1.1 Bakgrund

Mitt intresse för lärarnas upplevelser av Power Club ligger främst i att jag själv varit Power Club ledare i sex år. Jag har upplevt en stor skillnad i lärarnas attityder mot vår klubbverksamhet och jag vill nu undersöka de olika åsikterna. Lärare som har elever som är med i Power Club blir givetvis stora förebilder för eleverna och jag vill därför genom denna lilla undersökning ge lärarna en chans att själva påverka innehållet i klubbverksamheten. Ofta diskuterar vi som leder verksamheten hur den kunde förbättras. Att då få kunniga personers, såsom lärarnas, åsikter och eventuella förslag till förbättring hjälper oss att utveckla verksamheten.

Det mest aktuella ämnet just nu i verksamheten är hur man kunde förbättra samarbetet mellan Power Club, skolan och hemmet.

Det har tidigare inte gjorts någon form av officiell utvärdering av verksamheten. Detta är några av orsakerna till att jag finner min forskning aktuell och nödvändig.

1.2 Syfte

Syftet med detta arbete är att undersöka lärares upplevelser och erfarenheter av det drogförebyggande programmet Power Club. Eftersom jag undersöker åsikter har jag använt mig av den kvalitativa forskningsmetoden intervju. Jag har intervjuat tre lärare som har eller har haft elever som varit medlemmar i Power Club. Intervjuerna baseras på frågor som ledarna för Power Club upplever som aktuella och intressanta.

Forskningsfrågor

I min studie av lärares upplevelser av Power Club söker jag svar på följande frågor. Nedan presenteras dessa frågor.

1. Vad vet lärarna om Power Clubs verksamhet?
2. Hur upplever lärarna Power Clubs verksamhet?
3. På vilket sätt kan lärarna använda Power Club som ett stöd i undervisningen?
4. Vilken erfarenhet har lärarna om samarbetet mellan Power Club, skolan och hemmet?
5. Hurudan är lärarnas uppfattning kontraktsmetoden?

1.3 Arbetets upplägg

I kapitel fyra om Power Club kommer klubbverksamheten och dess bakgrund att presenteras medan kapitel fem behandlar övrig verksamhet inom detta aktuella ämne.

I metodkapitlet beskriver jag forskningsprocessen, alltså hur jag gått till väga när jag genomfört och analyserat data för min kvalitativa undersökning. Resultatet av data analysen presenteras i kapitel sju. Jag har valt att avsluta arbetet med kapitlet ”Diskussion”, där jag diskuterar de resultat jag kommit fram till, granskar den använda metoden och uttrycker min åsikt om arbetet.

2. KLUBBVERKSAMHET

2.1 Klubbverksamhet i skolan

Klubbverksamhet är verksamhet som i lagen om grundläggande utbildning (FF 628/1998) och enligt den nationella läroplanens kriterier hör till grundskolans uppgifter. I lagen om grundläggande utbildning behandlas klubbverksamheten i [47 §](#) som handlar om annan verksamhet som stöder den grundläggande utbildningen. Där står stadgat att för eleverna kan i samband med den grundläggande utbildningen ordnas biblioteksverksamhet, klubbverksamhet och annan verksamhet som nära anknyter till utbildningen.

Genom klubbverksamhet kan man speciellt stöda de fostrandemål som finns i lagen om grundläggande utbildning: att stöda barnets och den ungas balanserade tillväxt och utveckling (Järvinen, 2008a).

Klubbverksamhetens kvalitet beror på många olika faktorer, bra genomförd klubbverksamhet är mångsidig, uppskattar barnet och den unga och erbjuder en möjlighet till positiv växelverkan med vuxna och även med andra barn. Klubbverksamhet stöder många av de mål genom vilka skolans fostrande roll förverkligas. (Kenttälä & Kesler, 2008.)

Genom klubbverksamhet kan man stärka samarbetet mellan hem och skola speciellt då föräldrar och vårdnadshavare tas med vid planering av klubbarnas innehåll och vid genomförande av verksamheten. På detta sätt kan vi förstärka skolans och vårdnadshavarnas gemensamma syn på fostrandets mål och principer. (Kasurinen, 2008.)

Skolans klubbverksamhet är inte enbart sysselsättning utan den stöder också barnets tillväxt, inläring och jämställdhet; det vill säga de föreskrivna uppgifter som finns i lagen om grundläggande utbildning (Häikiö, 2008).

Skolan har en central roll i fråga om att planera och utveckla klubbverksamhet. Till skolans klubbverksamhet räknas sådan fritidssysselsättning som arrangeras i skolan, detta definieras i paragraf 47 i lagen om grundläggande utbildning (FF 628/1998).

Enligt en utredning gjord av Klubbcentralen är var fjärde lärare intresserad av att leda en klubb (Kenttälä, 2008). Verksamheten ger lärarna krafter och inspiration för deras eget arbete och möjlighet att pröva nya undervisningsmetoder i samarbete med eleverna. Skolans klubbverksamhet skapar en grund för regelbundna fritidssysselsättningar, goda sociala förhållanden och fungerar som ett stöd för lärare och föräldrar i deras fostrande arbete. Däremot hör inte mätning av framgångar till klubbverksamheten.

För eleverna är klubbverksamheten i skolorna en frivillig fritidssysselsättning och innehållet i klubbarna planeras utgående från barnens behov och gärna i samarbete med föräldrarna. (Kenttälä, 2008.)

Miljön i skolans klubbar utgör ett tydligt stöd för inläring. Klubbverksamhet bedrivs även utanför klassrummets väggar; musikklubben uppträder på estrader, företagarklubben gör studiebesök och kockklubben befinner sig i köket och provsmakar maten. På detta sätt kan även experterna i klubben delta genom att dela med sig av sitt kontaktnät till klubben.

Klubbverksamhet skiljer sig från formell inläring genom att verksamheten strävar till att uppfylla någon form av praktisk målsättning. Klubbledaren fungerar som ett stöd i processen att uppnå den tillsammans definierade målsättningen. (Järvinen, 2008a.)

Järvinen (2008a) skriver att forskning av Mahoney och Stattin (2000) visar att man genom att vara med i en klubb får erfarenhet av att fullborda saker.

Lärorollen blir i klubbverksamhet omvandlat till ledarroll, någon som stöder gruppen och hjälper medlemmarna att finna kunskaper, talanger och tillvägagångssätt för att uppnå uppsatta mål. På detta sätt blir också ledaren en medlem och en del av gruppstillhörigheten. (Järvinen, 2008a.)

2.2 Positiva följder av klubbverksamhet

Förståelsen av klubbverksamhetens positiva effekter är ingen självklarhet. Aktörerna behöver goda argument och därför har forskning bedrivits i ämnet. (Kenttälä & Kessler, 2008.)

Den finska skolans uppgifter och lärarnas arbetstid är strikt begränsade. Eftersom barnens dagliga tid i skolan ofta är endast hälften av deras heltidsarbetande föräldrars arbetsdag, blir barnet utan vuxnas handledning och stöd en lika stor del av dagen som han/hon får undervisning. Det är viktigt att fundera på vilken kunskap barnet går miste om under denna tid och vilka socioemotionella följder avsaknad av vuxenstöd kan medföra. Ledd fritidsverksamhet har en positiv inverkan på barnens utveckling men den allra mest skyddande effekten har aktivitet som arrangeras i skolan. (Järvinen, 2008b)

Pulkkinen och Launonen var med och planerade och genomförde under åren 2002-2005 projektet "Kokonaiskoulupäiväprojekti" vars mål var att hitta och skapa de bästa modellerna för en förenad skoldag i olika kommuner. En förenad skoldag innebär att undervisning, vila och intressanta hobbyer och projekt avlöser varandra under dagens gång (MUKAVA-hanke, 2006). Projektet var en del av det nationella Mukava-programmet som hade många underprojekt. De gemensamma målen var att minska tiden som barn spenderar ensamma på morgnarna och eftermiddagarna, skapa en grund för goda fritidsintressen och öka skoltrivseln bland elever. (Pulkkinen och Launonen, 2005.)

Det bästa resultatet av projektet såg man i årskurs ett till sex där en förenad skoldag nu är del av den normala skolvardagen. Också i årskurserna sju till nio blev hobbyverksamheten en del av vardagen. Ur analysen framkom även att det inte är bara de yngre eleverna som mår bättre av morgon- och eftermiddagsverksamhet utan även äldre. En längre lunchrast blev därför i många skolor en del av skoldagens uppbyggnad. (Pulkkinen och Launonen, 2005.)

Järvinen (2008) redogör för Mahoneys och Stattins forskning där man observerade att de mest centrala positiva effekterna av klubbverksamhet är att den ger erfarenheter av att fullborda och slutföra saker. Detta förutsätter dock att verksamheten är tidsmässigt tillräckligt långvarig och bindande, den bör alltså vara omfattande och långsiktig.

I Tammerfors har resultaten från mellanrapporten av projektet Harrastava iltapäivä visat att ojämlikheten mellan barn och ungdomar i grundskolan kan reduceras genom klubbverksamhet. Klubbverksamheten arrangeras efter skoltid och är riktad till samtliga elever i skolan. Det är frivilligt att delta och det ska vara så förmånligt som möjligt. Rapporten visar också på att vuxna och barn har olika syn på klubbverksamheten. Vuxna poängterar klubbens betydelse som en trygg och bekant miljö som styr barnen bort från ofog. Barnen betonar mer klubbverksamhetens betydelse för inläring och den egna utvecklingen och upplever klubbverksamheten som en del av skolans helhet. Ur barnens egen synvinkel ökar klubbverksamheten deras skoltrivsel och välmående. (Häikiö, 2008.)

Enligt en undersökning gjord av Ellonen (2008) påverkar skolans sociala och gemensamma miljö väsentligt ungas välmående. Stöd och kontroll från lärare, och också unga sinsemellan, är ett centralt inslag för välmåendet hos unga. Det är viktigt att skapa en stödjande miljö där de ungas sociala umgänge möjliggörs. För att försöka förbättra välmåendet och jämställdheten hos barn och unga har man ökat morgon- och eftermiddagsverksamheten och klubbverksamheten i skolorna. Man försöker nu också förhindra utslagning genom att trygga barns och ungas möjligheter till fritidsintressen och klubbverksamhet. Hobbyn har blivit en allt viktigare del av barns verksamhetsområde och tillväxt i samhället och avsaknaden av hobbyn kan ha en stor inverkan på barnets sociala tillväxt.

3. POWER CLUB

3.1 Drogförebyggande programmet Power Club

Power Club är ett drogförebyggande program som i Svenskfinland riktar sig till elever i lågstadieskolor i årskurserna fyra till sex. Målsättningen med detta program är att motverka kriminalitet, mobbning, vandalisering och ett tidigt bruk av alkohol och tobak. För att dessa målsättningar ska uppnås samarbetar föräldrar, föreningar, skolor, kommunernas fritidssektorer och företag. Användningen av kontraktsmetoden är det centrala i Power Clubarnas arbete med drogförebyggande verksamhet. Kontraktsmetoden bygger på att barn och ungdomar tillsammans med sina föräldrar binder sig till att följa vissa, på förhand uppgjorda, regler och målsättningar, t.ex. avstå från tobak, genom att skriva på ett kontrakt.

Kontraktsmetoden används av många föreningar som vill binda sina medlemmar till att följa vissa regler. Denna metod används speciellt vid drogförebyggande arbete.

Det är lättare att stå fast vid sitt beslut när man tagit ställning i form av ett kontrakt, gjort en offentlig, aktiv värdering och förstärkt sin attityd. Ofta skrivs kontraktet för ett år i taget, det är individuellt och var och en svarar för sina egna handlingar. Olika klubbar har olika sätt att handskas med medlemmar som brutit kontraktet, ofta dras medlemskortet in och man får någon typ av varning. (Power Club r.f.)

Skolan stöder Power Club-verksamheten genom att på ett aktivt och mångsidigt sätt arbeta hälsofrämjande. En förutsättning för att Power Club på ett relativt enkelt ska nå de flesta eleverna i målgruppen är att skolans rektor och personal är positivt inställda till det drogförebyggande arbetet. Nödvändig information om tobak, alkohol och andra droger får eleverna i skolan. Också förutsättningar för eleverna att diskutera och reflektera kring innehållet i kontraktet ges i skolan, mobbning och eventuella andra problem ingriper skolan i. Eftersom detta hör till skolans uppgifter innebär Power Club inte merarbete för skolan. (Strengell, 2012.)

Den lokala klubben ordnar fritidsverksamhet för sina medlemmar. Detta kan skötas av en frivillig förening eller av kommunens fritidskansli eller i samarbete mellan dessa. De unga ledarna är goda förebilder för barnen och efter att de först varit på provtid arrangeras grundutbildning och fortbildning för powerledarna. I Finland styrs alla Power Clubar självständigt och den förening som driver klubben samarbetar med skolan, föräldrar och företag. Detta gör att alla klubbar drivs på olika sätt, har olika många medlemmar och olika finansiella utgångslägen. Utbildningar, kampanjer, tävlingar och distribuering av medlemsgåvor arrangeras av Power Club Finland. Det är också Power Club Finland som tillhandahåller de färdigtryckta Power Club-kontrakten och medlemskortet till medlemmarna, ordnar utbildningar samt håller kontakt med ledarna och de lokala klubbarna. (Strengell, 2012.)

Power Club Vasa gjorde år 2004-2005 en inofficiell enkätundersökning för att utvärdera verksamheten. Undersökningen gjordes i Vasas svenskspråkiga lågstadieskolor åk 4-6 och 253 av 289 elever svarade på enkäten. I denna undersökning kom fram att de målsättningar som upplevdes som viktigast av medlemmarna var att ”Inte använda tobak, alkohol eller andra droger”, att ”Vara en god kamrat” och att ”Inte mobba eller slåss”. Resultaten visade samma både för pojkar och flickor i alla årskurser. Undersökningen visade också att de mest omtyckta aktiviteterna var bowling, Halloween party, innebandy och filmkväll. De minst omtyckta var innebandy och Småstjärnorna. Mest önskade aktiviteter var t.ex. simning, slalom och klättring vilket kan tolkas som att ett behov av aktivitet och rörelse finns hos medlemmarna. Mellan 85-95 % av alla medlemmar i de olika skolorna tyckte att Power Club ledarna var bra. Uppgifterna i denna utvärdering är givetvis något föråldrade och tillförlitligheten i undersökningen kan ifrågasättas. Trots detta används resultaten ännu idag, till viss del, som riktlinjer för hur verksamheten planeras. (E. Hedman, personlig kommunikation, 10 april 2012)

3.2 Kontraktsmetoden

Den typ av kontraktsverksamhet som Power Club använder sig av, det vill säga förebyggande arbete med hjälp av individuella kontrakt, fanns i Sverige redan år 1987 och finns på ungefär 70 orter idag. De olika klubbarnas namn heter ofta någonting med ”Smart” och eftersom de ungdomar som tog smarta beslut skulle belönas fick de förmåner i olika affärer. Man riktade in verksamheten på en viss målgrupp och utgick då ifrån att barn i tio årsålder vanligen har goda värderingar och attityder. Kontraktsmetoden spred sig sedan från Sverige till Åland där man tyckte att ”Power Club” var ett lämpligt namn. Power Club spreds vidare från Åland till fastlandet och år 2000 på våren startade den första klubben i Vasa av föreningen Drogfri Ungdom r.f. Strax därefter grundades en klubb i Pedersöre av ungdomsbyrån och klubbar i Vörå-Oravais-Maxmo av hälsovårdscentralerna (HVC) i respektive kommuner. Idag finns Power Club i 70 lågstadieskolor i Svenskfinland och bara i Vasaklubben finns för tillfället ungefär 450 medlemmar. (Power Club, 2011b; Strengell, 2012.)

I Power Club utgår man ifrån att de flesta barn i åldern tio till tolv redan har goda värderingar och attityder. Genom att vara medlem i klubben och skriva under kontraktet vill Power Club förstärka de goda värderingarna och uppmuntra dem som tar ställning till dessa. Det kostar tio euro per läsår att vara medlem i Power Club, för den summan får man delta gratis i alla aktiviteter, man får många olika förmåner med sitt medlemskort och alla medlemmar får varje år en ny medlemsgåva. När man blir medlem i Power Club ska man skriva under ett kontrakt där man lovar att:

- ”- vara en god kamrat
- visa respekt och föståelse för andra människor
- vara rädd om andras saker
- inte mobba eller slåss
- inte vara borta från skolan utan lov
- inte snatta eller begå andra brott
- inte använda tobak, alkohol eller andra droger”

Vid eventuella kontraktsbrott kontaktas föräldrar och lärare och medlemskortet blir indraget på bestämd tid. I Power Club betonas också föräldrarnas ansvar i barnets fostran och när barnet skriver under Power Club-kontraktet lovar samtidigt föräldrarna att stöda sitt barn. Om intresse finns är det möjligt att ordna föräldramöten och föräldraträffar i Power Club. (Power Club, 2011a; Strengell, 2012.)

4. DROGFÖREBYGGANDE ARBETE

4.1 Förebyggande verksamhet

”Narkotikakommissionen i Sverige definierade år 2000 förebyggande arbete som att påverka strukturer, förhållanden och/eller vidta åtgärder som förhindrar eller motverkar uppkomsten av något icke önskvärt.” (Persson & Svensson, 2005, s. 37)

Som all förebyggande verksamhet handlar även drogförebyggande arbete om prevention. Begreppet prevention representerar något framåtsyftande och positivt och tanken är att man ska förebygga och hindra problem från att uppstå. Arbetet inriktas mot grupper av individer men målet är att samhället ska gynnas eftersom preventionens syfte är att föra samhället i rätt riktning. (Persson & Svensson, 2005.)

Förebyggande arbete delas ofta in i tre faser: primär prevention, sekundär prevention och tertiär prevention. Med primär prevention menas generella insatser i samhället, sekundär prevention handlar om insatser mot vissa riskgrupper och tertiär prevention inriktas mot ett redan uppkommet problem och syftet blir då att lindra effekterna av problemet. Den primära preventionen sker i huvudsak i skolans värld medan missbruksbehandling, socialtjänst och kriminalvård arbetar med tertiär och sekundär prevention. (Persson & Svensson, 2005.)

När man talar om drogförebyggande arbete varierar innebörden i grundbegreppet ”droger”. Ibland avser man narkotika, ibland alkohol och ibland båda. I skolan har olika projekt bedrivits i syfte att förebygga droganvändning och skolan har därmed varit i fokus för de förbyggande insatserna. Genom skolan når man inte bara ungdomarna utan också föräldrarna. (Persson & Svensson, 2005.)

I det drogförebyggande arbetet är alla i samhället aktörer. Familjen och omgivningen samverkar för socialisationen medan skolan är den viktiga arenan för statens interventioner. De insatser som görs kan variera mycket, det kan vara allt mellan specifika program och kunskapsförmedling till insatser för allmänt välbefinnande. (Persson & Svensson, 2005.)

Det som är gemensamt är att preventionen alltid riktas från ett oönskat beteende mot ett välbefinnande som gynnar både individen och samhället. Alla vuxna fungerar som förebilder och trots att ingen har ett specifikt ansvar sker det ändå hela tiden drogförebyggande insatser i vårt samhälle. (Persson & Svensson, 2005.)

4.2 Effektiva och fungerande insatser

Martin Forster som refereras i Persson och Svensson (2005) har gjort en sammanställning om vilka förebyggande insatser i skolan som verkligen fungerar. Forster konstaterar att olika typer av problem ofta förekommer hos samma individ eftersom det finns en samvariation mellan olika riskfaktorer. Han anser därför att prevention riktad mot ett problem ofta fungerar förebyggande också gällande andra problem och därför är det inte enkelt att urskilja drogprevention från t.ex. brottsprevention.

Fosterer menar att liksom det finns riskfaktorer finns det även skyddsfaktorer och de program som visat sig vara effektiva, är program som inte fokuserat på särskilda problemområden utan strävat efter att påverka beteende och kognition genom strukturerade aktiviteter. Hans studie visar att skolan i sig kan verka preventivt genom att ge eleverna möjlighet att utveckla sociala färdigheter och god anknytning till skolan.

De pedagogiska grepp som lärare kan använda, samt utvecklande av sociala färdigheter, är andra centrala komponenter av preventiva insatser. Program där drogerna ligger i fokus har inte visat sig vara effektiva, t.ex. har VÅGA-projektet inte visat sig verksamt i sin amerikanska form (D.A.R.E). (Persson & Svensson, 2005.) Kouvonen (2001) menar att problemen med de preventiva insatserna är att kunskaperna inte förs vidare eftersom insatserna organiseras i tidsbegränsade projekt som saknar kanaler för att förmedla resultatet till den fortlöpande verksamheten.

Cujipers, refererad i Persson och Svensson (2005) har i sin genomgång av forskningsresultat om drogprevention i skolan, kommit fram till att fungerande insatser bygger på sju centrala kriterier för användning av ett visst program: programmet ska ha effekter som går att bevisa; det är bättre för eleverna att man använder sig av metoder som bygger på interaktion mellan lärare och elev; den bäst fungerande modellen bygger på socialt inflytande; fokus ligger på att bilda normer, vara övertygad om att inte använda eller vara nyfiken på att använda droger; effekterna ökar genom att samhälleliga interventioner utförs parallellt; det är bättre att använda faddrar/förebilder än att enbart använda vuxna och effekten ökar om träning i sociala färdigheter ingår i programmet.

I Sverige gjordes år 2003, av Myndigheten för skolutveckling, en analys av den alkohol- och narkotikaförebyggande verksamheten i skolan. I analysen konstaterar man att det centrala är klimatet och relationerna i skolan och att det förebyggande arbetet är en långsiktig process där det är klokt att utnyttja mer än en metod. Metoderna anpassas sedan till de olika skolornas kultur och ger därför effekter i ett sammanhang, men vid implementering i en annan skolkultur kan effekten helt utebli. (Myndigheten för skolutveckling, 2003.)

De olika studier som gjorts om drogförebyggande arbete visar sammantaget på att de reguljära arbetet som görs i skolorna är av större vikt än olika specifika insatser. Detta gör givetvis att skolpersonalens roll är mycket central. Det är de som bygger normer och regler, förmedlar viktigt kunskap och reagerar mot oönskade beteenden. (Persson & Svensson, 2005.)

4.3 Program

I Sverige finns en kontraktmetod som påminner om den som Power Club använder sig av. Denna metod är en forskningsbaserad föräldramötesmetod och kallas Örebromodellen eller Örebro Preventionprogram. Metoden går ut på att föräldrarna till elever i högstadiet träffas minst en gång per termin för att gemensamt komma fram till riktlinjer för hur de ska förhålla sig till barnen. Överenskommelserna nedtecknas i ett kontrakt som föräldrarna skriver under och det är viktigt att alla i gruppen är överens. Riktlinjerna handlar främst om elevernas förhållningssätt till droger men också om till exempel respekt, hemkomsttider och mobiltelefonanvändning. (Fristad Föräldraförening, 2012.)

VÅGA-projektet är ett projekt som sedan 1997 drivs med IOGT-NTO-rörelsen, Independent Order of Good Templars, som huvudman. Programmet kommer ursprungligen från det amerikanska programmet D.A.R.E. och också polisen är involverad i genomförandet av projektet. VÅGA-programmet är hälsofrämjande och drogförebyggande och avsikten är att stärka ungdomars självkänsla. På finska heter programmet USKALLA och är omarbetat för att passa in i hälsokunskapsämnet i högstadierna. (VÅGA i Finland, 2012).

Det är enkelt för skolan att motivera att de uppfyllt de krav som finns i styrdokumentet för skolans drogpreventiva arbete, genom att delta i och driva projekt som detta. I VÅGA ligger fokus på sex centrala områden; lag och rätt, kamratskap och påverkan och tobak, alkohol och övriga droger. Man kombinerar skolans egna resurser med externa aktörer och man vänder sig både till elever och föräldrar. (Persson och Svensson, 2005)

Kackur och Wikström (2003) konstaterade i sin utvärderingsstudie av VÅGA-programmet att resultatet endast var synligt på individuell nivå. Dock fanns det även generellt en märkbar skillnad i förändring i attityderna till droger. Positivt var också att studien visade på ökad kunskapsinsikt hos eleverna och att många blev mer självständiga mot gruppträck.

De uppsatta målen för VÅGA-projektet har varit att förändra ungdomars förhållningssätt till droger, men både nationella som internationella utvärderingar har visat att de uppsatta målen inte har uppnåtts. Projektets popularitet har då förklarats med att skolan lätt kan påvisa någon form av drogprevention genom sitt engagemang.

En annan förklaring till populariteten är att det finns ett färdigt utarbetat program som är enkelt att använda utan någon större förändring i skolan inre organisering. (Persson & Svensson, 2005.) Enligt Lindström och Svensson (refererade i Persson & Svensson, 2005) är VÅGA-projektet ett exempel på projekt som inte visat sig uppfylla målen men ändå kunnat fortleva.

Finlands Röda Kors gav år 2005 ut materialet ”EN KÄYTÄ”. Detta material är riktat åt högstadieelever och strävar efter att ge unga möjlighet till att reflektera kring bland annat droganvändning. Materialet fungerar som ett stöd åt alla som jobbar med unga och har använts av lärare, hälsovårdare och ungdomsledare. Det är upp till var och en att själv bestämma hur man vill använda sig av materialet, det är möjligt att plocka ut enskilda uppgifter alternativt köra hela programmet igenom. Materialet består av ett program planerat för sex lektioner där varje lektion är kring två timmar lång. Om deltagarna vill kan de i slutändan skriva ett litet test, alla som klarar testet får sedan ett betyg som utges av distriktets kansli. (Suomen Punainen Risti, 2005.)

EHYT ry står för Uusi Ehkäisevä Päihdetyö och är en organisation bildad den 1 januari 2012 då Elämäntapaliitto, Terveys ry och Elämä On Parasta Huumetta ry slogs ihop. Den nya verksamheten ska fungera nationellt och arbetar med drogförebyggande arbete. EHYT ry upprätthåller bland annat Elokolot och andra aktivitetscenter. (EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ ry, 2012.)

Neuvoa-antavat är en nationell webbtjänst för personer som jobbar främst med drogförebyggande arbete. På denna sida finns material, information, verktyg och idéer. Denna vårdplatsdatabas är den enda för allmänheten öppna tjänsten om missbrukarvård och tjänsten bidrar till att förstärka det lokala förebyggande arbetet. (Terveysden ja hyvinvoinnin laitos, 2012)

5. METOD

5.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med mitt arbete är att undersöka lärares upplevelser och erfarenheter av det drogforebyggande programmet Power Club. Forskningsfrågorna jag i min undersökning söker svar på är:

1. Vad har lärarna fått för information om Power Clubs verksamhet?
2. Hur upplever lärarna Power Clubs verksamhet?
3. På vilka sätt kan lärarna använda Power Club som ett stöd i undervisningen?
4. Vilken erfarenhet har lärarna om samarbetet mellan Power Club, skolan och hemmet?
5. Hurudan är lärarnas uppfattning om kontraktsmetoden?

5.2 Kvalitativ metod

Den studie jag i min undersökning valt att genomföra är till sin karaktär kvalitativ. Det finns idag inom pedagogisk forskning och sociologi en växande skara kvalitativt inriktade forskare. Det är främst forskningsfrågorna som avgränsar och ger ett forskningsprojekt en inriktning.

Kvalitativ analys handlar inte om ren induktion utan mer om abduktion och dess mål är att upptäcka strukturer, variationer och processer hos ännu icke kända eller otillfredsställande kända företeelser. Upptäckten av variationer har klara beröringspunkter med den fenomenografiska metoden. (Starrin & Svensson, 1994; Trost, 2010.)

Skulle min undersökning däremot ha gällt hur ofta eller hur vanligt skulle jag använt mig av kvantitativ metod, men eftersom jag är intresserad av att försöka förstå människors sätt att reagera eller resonera är alltså kvalitativ studie rimlig. Det är viktigt att situationen vid kvantitativ forskning är standardiserad för att man ska kunna tala om hög reliabilitet. Med standardisering avser man avsaknad av variation, frågorna är desamma och situationen är densamma för alla intervjuade. Den kvalitativa intervjun förutsätter å andra sidan låg grad av standardisering just för att slumpinflytelser noteras och registreras vid analysen. (Trost, 2010.)

Inom forskning brukar man skilja mellan olika slag av variabler, kvotskalan är numerisk och har en definierad nollpunkt medan intervallskalan har lika stora avstånd mellan skalstegen men ingen given nollpunkt. Rangordningsskalor har inga givna lika stora intervall och nominalskalan har ingen nödvändig given ordning mellan variabelns värden. Inom kvalitativ forskning och utredning utgör de skilda värdena kategorier och man ser ofta inte på de nominella skalorna som variabler. Om en studie är alltigenom kvalitativ kvarstår ändå de variabeltyper som bygger på de andra skalorna. Värdena blir snarare kategorier än variabelvärden. (Trost, 2010)

Man kan urskilja tre steg i processen kring kvalitativa studier. Datainsamlingen kan ses som ett av de första stegen i processen, det andra steget blir då bearbetningen eller analysen av data och det tredje steget blir tolkningen av analysen. Verkligheten är dock avsevärt mer komplicerad än att vi kan klassificera alla studier som antingen kvalitativa eller kvantitativa. Vissa delmoment kan vara av det ena slaget och andra av det andra slaget, de är alla blandformer. (Trost, 2010.)

Flexibilitet är den övergripande egenskap som många kvalitativa forskare finner viktigast. Det är kvalitativa forskares plikt att vara öppna och mottagliga för de fakta som finns på fältet. Intellektuell rigiditet, det vill säga benägenhet att hålla fast vid bestämda vanor och uppfattningar, försvårar uppfattandet av många aspekter av fakta (Nationalencyklopedin, 2012). Avgörande för att bli framgångsrik med den kvalitativa forskningens metod som bygger på mångfaldiga verkligheter, är förmågan att uppfatta flera perspektiv istället för bara ett enda. Forskningsprocessen ställer ofta krav på improvisationer och spontant agerande. (Ely, 1993.)

5.3 Intervju som datainsamlingsmetod

Den kvalitativa forskningsintervjun försöker förstå världen ur de intervjuades synvinkel, det rör sig om ett utbyte av synpunkter mellan två personer som samtalar om ett gemensamt intresse. (Kvale, 1997). Allmänt kan man säga att de kvalitativa intervjuerna utmärks av hög grad av strukturering och låg grad av standardisering. Man kan inte säga att intervju är samma som ett samtal eftersom termen samtal lätt uppfattas som något vi alla kan delta i. En intervju däremot ska vara välplanerad och innehållet ska tas till vara i alla dess delar. (Trost, 2010.)

Vid intervju som metod är det viktigt att se verkligheten som den intervjuade ser den, sedan tolka vad resultatet kan innebära sett ur det teoretiska perspektivet och den specifika situationen. Utmärkande för den kvalitativa intervjun bland annat att forskaren ställer enkla och raka frågor på vilka man får komplexa svar. Detta innebär att man får ett mycket rikt material med många intressanta åsikter och mönster. (Trost, 2010).

Det finns många skiftande föreställningar om objektivitet och därför kan den kvalitativa intervjun inte karakteriseras som vare sig objektiv eller subjektiv metod. Objektiviteten hos den kunskap som frambringas ur intervjun måste diskuteras med speciell hänsyn till de olika föreställningarna om objektivitet. Även om det inte går att upprepa en intervju kan ganska likartade intervjuer fås fram om de olika intervjuarna följer liknande procedurer enligt en gemensam intervjuguide. (Kvale, 1997.)

I intervjuguiden avges de ämnen som är föremål för undersökningen och också i vilken ordning dessa kommer tas upp under intervjun. Sammanfattningsvis kan konstateras att kärnan i intervjun är den intersubjektiva interaktionen, det vill säga att upprepade observationer av samma fenomen bör ge samma data trots olika observatörer. (Kvale, 1997.)

En av de viktigaste aspekter vad gäller en vetenskaplig studie är huruvida den uppvisar god etik. Under intervjuer kommer man människor mycket nära och individer kan lätt kränkas integritetsmässigt, det är därför mycket viktigt med anonymitet. En annan aspekt av det etiska värdet handlar om att de tolkningar och konklusioner som görs kan drabba olika grupper. Det gäller alltså för forskaren att vara omsorgsfull i slutsatserna om vilka konsekvenser man kan dra av en studie och att inte inbjuda till förhastade slutsatser som kan drabba oskyldiga. Som forskare legitimeras existensen som yrkesgrupp genom att söka vara sanningsenlig och kvaliteter i vetenskapliga arbeten förutsätter att man inte fuskar med vad man själv uppfattar som sant. (Starrin & Svensson, 1994.)

Målet med min undersökning är att få fram de intervjuades åsikter och synpunkter och just genom intervjusamtal lyssnar forskaren till vad människor själva berättar, hör dem uttrycka åsikter och får reda på deras upplevelser och erfarenheter av olika företeelser. Därför anser jag att den kvalitativa metoden är lämplig för min studie.

I min undersökning fick alla intervjuade samma frågor men den intervjuade fick själv styra diskussionen i ganska stor utsträckning och det som den intervjuade fann mest intressant diskuterade vi mer ingående. Jag ställde även följdfrågor om ämnen eller upplevelser jag själv tyckte var speciellt intressanta. Variationsmöjligheterna vid intervjuer blir stora och därför strävade jag inte heller efter så hög standardisering som möjligt i mina intervjuer.

5.4 Val av respondenter

När jag väl bestämt mig för att temat i min kandidatavhandling skulle handla om Power Clubs verksamhet, funderade jag tillsammans med min handledare på hur jag på bästa sätt kunde genomföra undersökningen. Jag var intresserad av medlemmarnas, föräldrarnas och lärarnas åsikter. Eftersom detta arbete inte fick bli för stort och omfattande valde jag sedan att fokusera på lärarnas upplevelser av klubbverksamheten. För mig var dessutom denna yrkesgrupp intressant med tanke på mitt kommande yrke.

Eftersom min undersökning endast baseras på verksamheten i Vasas Power Club var jag tvungen att hitta lärare i någon av Vasas svenskspråkiga lågstadieskolor. Jag diskuterade tillsammans med Eivor Hedman, verksamhetsledare för Power Club Vasa, vilka lärare som kunde vara lämpliga att delta i undersökningen. Jag ville ha två kvinnliga lärare och två manliga, gärna ur olika åldersgrupper. Jag ville också att lärarna helst skulle vara från fyra olika skolor. Det visade sig svårare än väntat att hitta manliga lärare med kunskap om Power Club, så efter att jag gjort tre intervjuer bestämde jag mig för att materialet jag hade samlat ihop räckte för att jag skulle få svar på mina forskningsfrågor.

Mina respondenter bestod alltså slutligen av tre lärare, två kvinnliga och en manlig, från två olika lågstadieskolor i Vasa. Två av de intervjuade arbetade för tillfället i samma skola men en som klasslärare och en som speciallärare. Två av de intervjuade hade dessutom varit skolans kontaktperson för Power Club. Jag tyckte också att det var viktigt att notera kön och ålder hos de intervjuade eftersom det kan vara en bidragande faktor till inställningar och attityder. Båda skolorna ligger i Vasa och har ett högt medlemsantal i Power Club.

Jag genomförde alla intervjuer i respektive lärares klassrum för att den intervjuade skulle känna sig så trygg som möjligt och också för att vi skulle få diskutera ostörda (Trost, 2010). Jag bandade in intervjuerna för att få med all viktig data. Vi hade bokat ungefär en timme tid och nästan alla intervjuer upptog största delen av den tiden eftersom de intervjuade var ivriga att diskutera och framföra sina åsikter.

Respondenter:

Lärare A = kvinna, 58 år

Lärare B = man, 36 år

Lärare C = kvinna, 34 år

5.5 Analys av datainsamlingsmetoder

Jag valde att fokusera på en forskningsfråga i taget när jag började analysera mitt resultat. Mina respondenter gav ganska olika svar på mina frågor vilket gjorde resultatet mer intressant. Upplevelserna var alltså mycket olika.

Jag valde att transkribera endast de svar jag upplevde mest intressanta och använde mig av citat om jag tyckte att dessa underströk eller förtydligade en viktig aspekt i svaret. De resultat jag kom fram till kommer att redovisas utgående från de forskningsfrågor jag ställt.

6. RESULTATREDOVISNING

I resultatredovisningen har jag valt att dela resultaten från mina tre intervjuer i fem delar, helt enligt forskningsfrågornas upplägg.

6.1 Information om Power Club

I detta avsnitt behandlas lärarnas åsikter om den information som på hösten ges åt lärare i alla skolor. Informationen handlar om vad Power Club är vilka mål verksamheten har.

Alla respondenter upplevde att de hade fått tillräckligt med information om vad Power Club är. Lärarna hade fått information vid informationstillfället som hålls i skolan på hösten. Ingen av lärarna upplevde att de skulle behövt få mer information om verksamheten men en av lärarna nämnde att de inte alltid har möjlighet att delta vid informationstillfället och då alltså kan missa informationen.

”...om mina barn då, när det är informationstillfälle, har någon annan lärare så kan det ju hända vet du att jag är helt vid sidan om om jag har någon annan klass. Så då hör jag inte det där.”(Lärare A)

Trots att lärarna ansåg att de hade fått tillräckligt med information verkar det som om de inte hade en helt klar uppfattning om vad Power Club är. Lärarna visste att eleverna får delta i aktiviteter efter att de skrivit under ett kontrakt men utöver detta var lärarnas kunskaper ganska vaga.

”Alltså det jag vet om vad ni gör är ju det jag i praktiken ser i skolan. Det vad ni delar ut här i skolan och dom kontrakt ni gör, samlar in och den information som går här via och dom aktiviteter som ordnas.”(Lärare B)

6.2 Upplevelser av verksamheten

Under denna rubrik behandlas lärarnas upplevelser av Power Club verksamheten samt lärarnas inställning till projektet.

Upplevelserna av den verksamhet som Power Club sysslar med var mycket olika. Dock upplevde alla lärare att eleverna tycker att Power Club är en rolig klubb. Andra positiva aspekter var det förebyggande arbetet och aktiviteterna som arrangeras för medlemmarna.

”Nå det här att de ska hålla sig borta från rusmedlena förstås, att får man dom att göra det så är det ju jätte bra.” (Lärare C)

Negativa aspekter som nämndes var att läraren förväntas samla in pengar av eleverna för att de skall kunna delta i de olika aktiviteter som ingår som en del av Power Club verksamheten men det är ingen självklarhet att alla elevers familjer har ekonomiska möjligheter för dylik verksamhet.

”Det känns ju som en hel del då, tio euro, och det är ju det. Det är liksom det enda som, det är inte negativt, men jag tänker då till exempel på några elever i min klass där en tia betyder mycket.” (Lärare A)

”Det är klart att alltid då man samlar ihop pengar så tänker man, att har nu den och den råd med det att tio euro är ju ganska mycket. Men det känns då, om man tänker på allt som barnen får för den där tian under hela året, så är det ju inte så mycket.” (Lärare A)

Inom Power Club delar man varje år ut medlemsgåvor åt alla medlemmar. År 2011 bestod gåvan en miniräknare. En av lärarna ansåg att miniräknaren inte var en så god idé eftersom eleverna inte får använda sig av miniräknare i skolan. Även effekten av Power Clubs verksamhet ifrågasattes. En av lärarna ansåg att det förebyggande arbetet inte har någon inverkan eftersom det inte följs upp och att eleverna deltar endast för att det är roligt att vara med på aktiviteterna.

”Så att, jag kan väl tycka att tanken, tanken är god. Sen tror jag väl att det inte för, för hur de faktiskt uppför sig och på vilken effekt det får på deras inställning och så, så den inverkan är ganska marginell tror jag.” (Lärare B)

Alla lärare var dock ense om att eleverna upplever Power Club endast som en positiv sak och ingen av dem hade hört någon elev uttala sig negativt om Power Club.

”Jag har nog hört bara positivt. Just det där att dom är jätte ivriga när de kommer upp nya aktiviteter.”(Lärare C)

Lärarna tyckte också att de aktiviteter som ordnas för medlemmarna är mycket bra och varierande. En av lärarna menade att det behövs klubbverksamhet också över skolgränserna och att även de elever som inte sysslar med någon form av idrott kan ta del av de aktiviteter som Power Club arrangerar. Eftersom inte alla elever har möjlighet att till exempel gå på bio eller bowla med familjen är det bra att de får en chans att göra det i Power Club.

”Jag tycker de har varit varierande och intressanta och just som då jag vet att många inte så bemedlade familjer... liksom att barnen är med och att de får fara på de här biofilmerna och får fara på bowlingen som de annars inte skulle göra och fara och uppleva lite olika grejer så det tycker jag ju är ett jätte stort plus.” (Lärare C)

En av lärarna kom också med förslag för hur kostnadsfrågan kunde skötas.

”Jag tycker ju det är jätte positivt. Tänk vad mycket de får för den här tian. Sen, sen slog de mig nu att i de flesta skolor finns en föräldraförening och om det finns såna familjer där en tia är nånting som man bara inte får ihop till så då, man behöver ju inte säga det i informationen, men man skulle ju kunna säga det åt lärarna att säkert kan ni låta föräldraföreningen då, och det gör dom säkert vet du. Det är ju inte många elever, fem-sex, femtio-sextio euro för en föräldraförening det är ingenting. Och det ska gå väldigt, väldigt diskret till förstår du.”(Lärare A)

Alla lärare upplevde att de yngre eleverna är allra mest ivriga att vara med i Power Club. I de högre årskurserna börjar eleverna allt mer bli nyfikna på nya saker och vill testa sina egna gränser. Då är det kanske inte lika häftigt att vara med i Power Club längre. På frågan om vad man kunde göra för att motivera de äldre eleverna fick jag inget bra svar, lärarna ansåg att det nog hör till åldern.

”Jag kan tänka i så fall att det kanske är mindre tufft att vara med i det på sexan... Jag tror nog bara man, det hör alltså till åldern tror jag, jag tror det. Jag vet inte vad man skulle hitta på faktiskt.” (Lärare C)

Två av respondenterna tyckte utgående från vad de sett att Power ledarna gör ett mycket bra jobb ute i skolorna och under aktiviteterna. En av lärarna ansåg att det är bra att ledarna är unga eftersom de då får ett annat slags förhållande till eleverna än den auktoritet lärarna har i skolan. En annan lärare upplevde däremot att en del av ledarna eventuellt varit lite för unga och saknat den erfarenhet som ledarskap kräver. Dock tillade hon att det varit väldigt stor skillnad på ledarna och att det nog är väldigt individuellt hur man fungerar som ledare vid vilken ålder.

”... jag menar det finns ju jätte driftiga 15-16 åringar som passar säkert hur bra som helst, det beror nog helt bara på mognadsfrågor tror jag och, och liksom hurudant ansvar man känner och så där liksom vad man gör av det som person. Men hellre äldre än yngre, om man säger så. Som kanske själv har lite livserfarenhet och så där.” (Lärare C)

6.3 Power Club som stöd i undervisningen

I detta avsnitt behandlas lärarnas åsikter och erfarenheter av att använda Power Club som ett stöd i undervisningen i skolan.

Alla lärare ansåg att man kan använda sig av Power Club som ett stöd i undervisningen, dock hade ingen av dem egentligen gjort det själv. En av lärarna ansåg att det är bra att ha kontraktet synligt någonstans i klassrummet så att man kan hänvisa till kontraktslöftena vid behov.

”... och då, då kunde man ju eventuellt liksom referera till deras vardag eller nånting och, och säkert gör man det och efter det här gör jag det säkert.”(Lärare A)

En annan lärare tyckte att man till exempel vid diskussion om droganvändning kan hänvisa till Power Club och till de löften man avgett. En av lärarna menade att man spontant vid drogförebyggande sammanhang, till exempel när man använder droginformationsprogram, kan dra paralleller till verksamheten. Förutsatt att de flesta i klassen är med.

”Visst man kan, sen är det en annan sak om man gör. Men nog kan man säkert använda det i det sammanhanget också.”(Lärare B)

6.4 Samarbete mellan Power Club, skolan och hemmet

Under denna rubrik behandlas lärarnas åsikter om hur samarbetet mellan Power Club, skolan och hemmet fungerar.

Lärarna tilldelas varje termin ett nytt programblad av Power ledaren. I programbladet står datum och plats för alla de aktiviteter som kommer att arrangeras under terminen. I skolorna finns programbladen uppsatta på Power Clubs egen anslagstavla. I min undersökning kom dock fram att det inte i alla skolor finns ett programblad på anslagstavlan vilket gör det svårare för läraren att påminna om aktiviteterna. Överlag tyckte dock alla respondenter att samarbetet mellan Power Club, skolan och hemmet fungerar bra.

”Jag tycker det fungerar bra, väldigt okomplicerat.” (Lärare C)

Dessutom tilldelas ofta lärarna ett programblad för att de lättare ska kunna påminna och hålla koll på aktiviteterna. Lärare A sa också att hon kollar upp med eleverna varannan veckan när nästa aktivitet infaller och att eleverna har mycket bra koll på datum och tid. Ingen av lärarna upplevde att information eller utdelning av medlemsgåvor och dylikt upptar för lång tid av lektionen och alla var nöjda med den information som på förhand skickas till skolorna. Inga direkta utvecklingsförslag kom heller upp.

”Så att, att på så vis så funkar det helt bra på den nivå ni är, den är nu så är smärtfritt om man säger så. Det är helt okej, vill man utveckla det här så borde man prata med skolan förståss.” (Lärare B)

Ingen av respondenterna hade fått eller hört klagomål från föräldrarna, vilket tolkades som att föräldrarna är nöjda med verksamheten. En av lärarna konstaterar att hon inte fått någon direkt positiv respons från föräldrarna men kände ändå att klubben är viktig och att Powerledarna kunde delta i föräldramöten och informera om verksamheten:

”Jag har inte frågat. De kan nog säga att då var det ju det och det och, och jag förstår att det är väldigt viktigt. Mmm. Och, och det är liksom, det är på något sätt en guldkant där nog i deras fritid... Men ni sku nog riktigt bra kunna vara på ett sånt här gemensamt föräldramöte och berätta.”(Lärare A)

6.5 Kontraktsmetoden

I detta kapitel beskrivs lärarnas åsikter om den kontraktsmetod som Power Club använder sig av och deras åsikter om de löften som ingår i kontraktet som barnen skriver under.

Alla respondenter tyckte att kontraktet är mycket viktigt för att Power Club ska fungera som drogförebyggande verksamhet. Att kontraktet ska ha också målsmans underskrift tyckte alla tre ger en större tyngd åt själva kontrakslöfena och dessutom kan kontraktet fungera som en källa till diskussion i hemmen. Lärarna trodde på att kontraktet hjälper eleverna att reflektera och ta ställning i förebyggande frågor och att skriva under ett papper gör det hela mer ”på riktigt”.

”Jag tror nog att det är ganska bra, för genast man skriver ner nånting så känns det ju nog verkligt och nu är det som på allvar. Och just att föräldrarnas namn ska va med, det tycker jag är bra, det är ju nånting som de hamnar att diskutera hemma. Det är ju inte nånting som är från skolan eller barnens eget beslut som de tar, utan det är ju faktiskt föräldrarna ska vara inblandade också och tycka att det här är okej och stödja dom och diskutera. Det kanske blir till en diskussion hemma det här med rusmedel som kanske annars inte kommer upp, det vet man ju inte.” (Lärare C)

En av lärarna tyckte att det är bra att det finns utsatt vad eleverna lovar att hålla men att eftersom det inte finns någon egentlig uppföljning så blir resultatet osynligt.

”Det är nu en sån där gentlemanna överenskommelse närmast.”(Lärare B)

Alla lärare tyckte att de löften som ingår i kontraktet är bra och tydliga och att de närmast beskriver hur en god människa ska vara. Det uppkom inga förbättringsförslag till kontraktslöftena. En lärare tyckte att det ändå är viktigt att man förtydligar och förklarar löftena speciellt för de yngre barnen. Det att Power Club förtydligar att nät- och telefonmobbing också faller under löftet ”Inte mobba eller slåss” ansågs vara viktigt.

”Jag tycker det är väldigt bra det där som ni har på mobbningspunkten att ni har både nät och... Det är mycket bra för det är ju det som vi inte har full koll på för det är ju liksom deras fritid som drabbas där.” (Lärare A)

6.6 Power Club i drogförebyggande syfte

Ett av Power Club programmets huvudsyften är att förebygga droganvändning bland barn och unga. Huruvida respondenterna anser att man genom Power Club verksamheten uppnår detta syfte redovisas under denna rubrik.

En av lärarna tyckte att Power Club inte har någon direkt inverkan på tobak-, alkohol- eller droganvändningen hos barn, men menade också att om man gör denna typ av förebyggande i tillräckligt stor skala kan man eventuellt påverka den allmänna attityden mot tobak, alkohol och droger.

”Jag tror inte att den növäändigtvis har så stor inverkan där, det är andra orsaker som gör att man antingen låter bli eller inte, eller gör... Men gör du sånt här tillräckligt stort, i tillräckligt stor skala, så kan det påverka en allmän inställning till det. ”(Lärare B)

En åsikt framfördes om att Power Club nog har en inverkan på droganvändningen eftersom insatserna kommer så tidigt (årskurs fyra) och att också all den information som barn får om droger påverkar deras inställning. En lärare menade att huruvida det förebyggande arbetet fungerar eller inte är individuellt och beror på hur samvetsgrann man är som person.

”Jag tror igen att det här är ganska individuellt, beroende på hur samvetsgrann man är kanske själv. Men för de flesta tror jag nog att åtminstone tänker de kanske en gång till innan de lockas med på nånting, de har ju ändå förbundit sig till det här så. Nog tror jag att tröskeln är högre nog. (Lärare C)

6.7 Förbättringsförslag

Här diskuteras huruvida det kommit fram förbättringsförslag för verksamheten under intervjuerna med lärarna.

Det uppkom inga direkta förbättringsförslag under intervjuerna, detta kan tolkas som att respondenterna är relativt nöjda med verksamheten. En av lärarna konstaterade dock att det antagligen vore lättare att sätta in medlemssumman på ett konto än att ta med sig pengarna till skolan, eftersom alla inte har kontanter hemma.

7. RESULTATDISKUSSION

Det som jag nu kan konstatera utgående från resultaten i min undersökningen är att lärares upplevelser av Power Club varierar mycket trots att respondenterna bara var tre till antalet. Lärare A hade en mycket positiv bild av verksamheten och hade ingenting att anmärka på och inte heller några förbättringsförslag. Också lärare C var positiv men en aning mer tveksam till huruvida man kan se resultat av det drogförebyggande arbetet eller inte.

Lärare B hade en mer kritisk inställning till Power Club och upplevde att drogförebyggande arbetet inte uppnår sin målsättning men att klubbverksamheten som sådan är bra och omtyckt av barnen. Jag upplever att jag fått svar på alla mina forskningsfrågor och jag är mycket nöjd med mitt resultat.

7.1 De viktigaste resultaten

Precis som det framkom i teoridelen har klubbverksamhet en oantastlig stor roll i barns utveckling och fostran (Pulkkinen & Launonen, 2005). Resultaten från min undersökning visar att trots att lärarna hade olika uppfattningar om Power Clubs verksamhet och målsättningar så var de alla överens om att barnen upplever Power Club som ett roligt inslag i vardagen. Ingen av lärarna hade hört barnen uttrycka sig negativt om klubbverksamheten.

”Jag har nog hört bara positivt.” (Lärare C)

Trots att lärarna upplevde att klubben inte alla gånger fungerar i drogförebyggande syfte tyckte de alla att kontraktet är en bra metod för att göra medlemskapet mer seriöst. Som Fostrer (refererad i Persson och Svensson, (2005) kom fram till i sin undersökning så är program som strävar efter att påverka beteende genom strukturerade aktiviteter de mest effektiva.

Det framkom också att samarbetet mellan Power Club och skolan fungerar bra och att inte heller föräldrarna haft något att anmärka på angående verksamheten.

Att fortsätta med Power Club i högstadiet var också en tanke som framkom under intervjuerna.

”Det sku nog kunna vara... Det är ju den kritiska åldern tycker jag, det är ju då som man endera hoppar på tåget eller hoppar av eller låter bli att stiga på som man säger. Så jag tror nog att där sku det kanske nog vara nästa steg att sätta in.” (Lärare C)

På Åland finns redan klubben Teen SMART som riktar sig till elever i årskurs sju och framåt, så det behöver inte vara en omöjlighet att utveckla något liknande i Finland. (Power Club r.f.)

7.2 Reflektion kring resultatet

De intervjuer jag gjort har gett svar på mina forskningsfrågor och jag känner mig mycket nöjd med mitt resultat. Trots att jag gjorde tre intervjuer istället för fyra känner jag inte att jag saknar någon information, respondenterna jag hade valt ut, hade precis som jag hoppats, mycket olika uppfattningar om Power Club och dess verksamhet. Det är dock viktigt att komma ihåg att min undersökning endast representerar Vasa klubbens verksamhet. Alla respondenter var mycket pratglada och jag fick mer information än vad jag först utgått ifrån.

Positivt med tanke på Power Clubs fortsatta verksamhet är att upplevelserna till största del var positiva och att alla respondenter upplevde att Power Club tillförde någonting i skolvardagen. Det är som tidigare nämnts svårt att se resultat av förebyggande arbete men trots detta ansåg lärarna att åtminstone de yngre eleverna reflekterar och tänker till när de skriver under ett kontrakt som förbinder dem att följa vissa regler (Kouvonen, 2011). I undersökningen kom fram att skulle vara viktigt med någon form av uppföljning av huruvida löftena följs eller inte och detta är givetvis något som går att föra vidare trots att det kan kännas svårt att genomföra.

Positivt var också att lärarna inte upplevde Power Club som merarbete för skolan och att alla insåg att det är möjligt att använda Power Club som en form av stöd i undervisningen.

Andra viktiga saker var bland annat att medlemsgåvan 2011, en linjal med miniräknare på, inte var så lämplig med tanke på matematikundervisningen. Det var också intressant att höra åsikten om att Föräldraföreningen eventuellt skulle kunna sponsora familjer med väldigt dålig ekonomi så att alla barn får möjlighet att delta.

Att göra det möjligt att betala in medlemsavgiften på konto var en intressant idé som skulle bespara både lärarna och ledarna en hel del vända. Det var också intressant att höra att det nog skulle finnas ett behov av fortsatt drogförebyggande verksamhet även i högstadiet.

7.3 Metoddiskussion

Det var inget självklart val för mig att välja den kvalitativa metoden. Först var jag intresserad av att göra en enkätundersökning till medlemmarna men konstaterade snabbt att arbetet skulle bli alldeles för stort och omfattande för en kandidatavhandling, min handledare föreslog då intervju som datainsamlingsmetod och så bestämde jag mig alltså för att ändå välja den kvalitativa metoden. Jag insåg då som ledare och blivande lärare att det vore mest intressant, och också mest praktiskt, att göra undersökningen ur lärares synvinkel. Tillsammans bestämde vi att jag skulle intervjua fyra lärare som kommit i kontakt med Power Club.

Trots att mina intervjuer bara blev tre till antalet tycker jag ändå metoden var ganska tidskrävande. Det var inte lätt att hitta varken respondenter eller tider som passade oss båda och jag fick stryka en del ur kalendern för att jag skulle kunna genomföra intervjuerna i lugn och ro. Jag känner ändå att jag valde rätt metod med tanke på hur mitt resultat blev. Respondenterna tog under intervjun upp många intressanta aspekter som jag inte ens kommit att tänka på.

Det skulle också ha varit möjligt att utföra en gruppintervju där lärarna kunnat diskutera och jämföra sina åsikter. Nackdelen skulle då ha varit att det inte skulle ha funnits mycket tid till att fundera en stund på svaren vilket flera av respondenterna gjorde under intervjuerna. Det är också viktigt att fundera på om resultatet skulle sett annorlunda ut om jag haft tre andra respondenter.

7.4 Förslag till fortsatt forskning

Eftersom det inte tidigare bedrivits någon forskning kring Power Clubs verksamhet finns det många möjligheter till fortsatt forskning. Min undersökning var som sagt vinklad ur lärares synvinkel men det skulle också vara intressant att forska i elevers upplevelser av verksamheten. Detta skulle ge medlemmarna en chans att påverka innehållet i klubben och kanske därigenom motivera ännu fler medlemmar. Det skulle också vara möjligt att göra en enkätundersökning till ett större antal lärare i flera skolor där Power Club finns eftersom min undersökning bara är en liten utvärdering av Vasaklubbens verksamhet. Resultaten av forskningen är intressanta för många, bland annat ledare, lärare, medlemmar, verksamhetsledare och föräldrar.

Det drogförebyggande arbetet är ständigt aktuellt i vårt samhälle och klubbverksamhetens betydelse ser ut att bli allt viktigare när föräldrarnas tid med sina barn blir mindre. Det skulle också vara intressant att undersöka om intresse att delta i klubbverksamhet finns hos äldre elever och hur den i så fall skulle ut och också föräldrarna till medlemmarna kunde bidra med viktiga synpunkter på verksamheten.

Det skulle också vara givande att göra jämförande undersökningar mellan de små byaklubbarna och de större klubbarna till exempel Vasa klubben. Möjligheterna är alltså många.

7.5 Avslutande diskussion

Syftet med mitt arbete var att undersöka vilka upplevelser och erfarenheter lärare har av det drogförebyggande programmet Power Club. Detta var utgångsläget för hela min undersökning och det arbete jag nu gjort. Jag upplever att jag uppnått syftet för min avhandling och jag kan med gott samvete presentera mina resultat för Powerledarna och verksamhetsledarna i de olika klubbarna och därmed avsluta detta arbete om Power Club.

Litteraturförteckning:

- EHKÄISEVÄ PÄIHDETYÖ ry (2012). *Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry*. Hämtad 22 april, från <http://www.ehyt.fi/>
- Ellonen, N. (2008). [Elektronisk version]. *Kasvuyhteisö nuoren turvana*. Tampereen Yliopistopaino Oy, Tammerfors
- Ely, M. (1993). *Kvalitativ forskningsmetodik i praktiken – cirklar inom cirklar*. Lund: Studentlitteratur
- Finlands författningssamling (1998) Lag om grundläggande utbildning 628/21.8/1998, 47 §
Annan verksamhet som stöder den grundläggande utbildningen
- Fristad Föräldraförening (2012). *Fristad Föräldraförening. Grundad 1998*. Hämtad 12 april 2012, från http://foraldraforeningen.com/fristad/?page_id=12
- Häikiö, L. (2008). *Kerhotoiminnan merkitys lapsen ja nuoren hyvinvointiin*. Ingår i M. Kenttälä & M. Kesler (Red.) Kerhotoiminta – osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. (s. 19-31) [Elektronisk version]. Hämtad 10 april 2012, från http://www.kerhokeskus.fi/easydata/customers/kerhokeskus/files/kerhotoiminta./kerhotoiminta_-_osa_keit/kerhotoiminta_osa_kehittyvaa_ja_hyvinvoivaa_koulua.pdf
- Järvinen, M.R. (2008a). *Koulun kerhot oppimisympäristönä*. Ingår i M. Kenttälä & M. Kesler (Red.) Kerhotoiminta – osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. (s. 11-17) [Elektronisk version]. Hämtad 10 april 2012, från http://www.kerhokeskus.fi/easydata/customers/kerhokeskus/files/kerhotoiminta./kerhotoiminta_-_osa_keit/kerhotoiminta_osa_kehittyvaa_ja_hyvinvoivaa_koulua.pdf
- Järvinen, M.R. (2008b). *Kerhot ja opettajuus - muutoslaboratorioita ja hermolepoa*. Ingår i M. Kenttälä & M. Kesler (Red.) Kerhotoiminta – osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. (s. 67-75) [Elektronisk version]. Hämtad 10 april 2012, från http://www.kerhokeskus.fi/easydata/customers/kerhokeskus/files/kerhotoiminta./kerhotoiminta_-_osa_keit/kerhotoiminta_osa_kehittyvaa_ja_hyvinvoivaa_koulua.pdf
- Kackur, Å. & Wikström, M. (2003). *Mot en drogfri framtid? En kvalitativ utvärderingsstudie av programmet Våga säga nej till droger och våld samt dess inverkan på skolungdomars förhållningssätt gentemot droger*. Opublicerad avhandling för pedagogie magistersexamen. Pedagogiska fakulteten, Åbo Akademi, Vasa.

- Kasurinen, H. (2008). *Moniammatillinen ja poikkihallinnollinen yhteistyö peruskoulussa*. Ingår i M. Kenttälä & M. Kesler (Red.) Kerhotoiminta – osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. (s. 33-43) [Elektronisk version]. Hämtad 10 april från, http://www.kerhokeskus.fi/easydata/customers/kerhokeskus/files/kerhotoiminta./kerhotoiminta_-_osa_kehit/kerhotoiminta_osa_kehittyvaa_ja_hyvinvoivaa_koulua.pdf
- Kenttälä, M. (2008). *Skolans klubbhandbok*. Helsingfors: Klubbcentralen – stöd för skolan rf
- Kenttälä, M., & Kesler, M. (2008). *Esipuhe*. Ingår i M. Kenttälä & M. Kesler (Red.) Kerhotoiminta – osa kehittyvää ja hyvinvoivaa koulua. (s. 9-10) [Elektronisk version]. Hämtad 13 april från, http://www.kerhokeskus.fi/easydata/customers/kerhokeskus/files/kerhotoiminta./kerhotoiminta_-_osa_kehit/kerhotoiminta_osa_kehittyvaa_ja_hyvinvoivaa_koulua.pdf
- Kouvonen, P., (2001). *Bruk, missbruk, marknad och reaktioner*. Narkotikaprevention – omorganisering och prioritering. I: Kouvonen, P., Rosenqvist, P. och Skretting, A. (Red.) NAD-publikation nr 41. Helsingfors: Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning (NAD)
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Steinar Kvale och Studentlitteratur
- MUKAVA-hanke (2006). *MUKAVA*. Hämtad 11 november 2012, från http://www.mukavahanke.com/projektit/eheyt_koulup.html
- Myndigheten för skolutveckling (2003). *Insatser i skolan som stärker hälsofrämjande skolutveckling och förebygger alkoholskador och narkotikamissbruk*. [Elektronisk version] Hämtad 23 april 2012, från <http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCQQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.stockholm.se%2FGlobal%2FFrist%25C3%25A5ende%2520webbplatser%2FSocialtj%25C3%25A4nstf%25C3%25B6rvaltningen%2FPrecens%2520forebygg%2FInsatseriskolanreguppdragnarkotika.pdf&ei=3S-VT7nGNejQ4QTwkrzQDw&usg=AFQjCNH8Sp9VjCBL8gak922wI3tILxJXzA>
- Nationalencyklopedin (2012). *Nationalencyklopedin*. Hämtad 1 november 2012, från <http://www.ne.se/rigiditet/293582>
- Persson, A. & Svensson, K., (2005). *Drogförebyggande arbete i skolan. Möjligheter och dilemman*. Lund: Studentlitteratur
- Power Club (2011a). *Power Club – take care*. Hämtad 8 februari 2012, från <http://www.powerclub.fi/>
- Power Club (2011b). *Power Club Finland*. Hämtad 8 februari 2012, från <http://powerclub.nu/start>

Power Club r.f. *POWER CLUB r.f.* Hämtad 8 februari, från
<http://www.aland.net/powerclub/index.htm>

Pulkkinen, L. & Launonen, L. (2005). *Eheytetty koulupäivä: lapsilähtöinen näkökulma koulupäivän uudistamiseen*. Helsingfors: Sitra

Starrin, B. & Svensson, P-G. (1994). (Red.) *Kvalitativ metod och vetenskapsteori*. Lund: Studentlitteratur

Strengell, L. (2012). (Red.) *Power Club*. Vasa: Nykterhetsförbundet Hälsa och Trafik rf

Suomen Punainen Risti (2005). *EN KÄYTÄ. Päihteiden käytön ehkäisy toimintapaketti*. [Elektronisk version] Hämtad 19 april 2012, från http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=9&ved=0CKQBEBYwCA&url=http%3A%2F%2Fwww.redcross.fi%2Ftulemukaan%2Fterveydenedistajaksi%2Fpaihdeyto%2Ffi_FI%2Fpaihdeytonaineisto%2F_files%2F77333503085446394%2Fdefault%2Fhuumetyoaineisto.pdf&ei=eASQT9LEOsSC4gTnkciTBA&usg=AFQjCNEDVeUeHPtuJatzHsfQQ8ZHcXnJg

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (2012). *Neuvoa-antavat. Päihdetyötä tekeville*. Hämtad 22 april 2012, från http://www.thl.fi/fi_FI/web/neuvoa-antavatfi/etusivu;jsessionid=0459D6CF33E6593D967DB3F7C1758D73

Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. Ungern: Elanders Hungary Kft

VÅGA i Finland (2012). *Våga säga nej till droger och våld*. Hämtad 18 april 2012, från <http://www.nykter.fi/vaga/>

Intervjufrågor

1. Vad har du som lärare fått för information om Power Club?
2. Vad innebär det för en elev att vara med i PC?
3. Vad har du upplevt för positiva aspekter med PC?
4. Vad har du upplevt för negativa aspekter med PC?
5. Hur tycker du att samarbetet mellan skolan och PC fungerar?
6. Tycker du som lärare att man använder PC som ett stöd i undervisningen? Om ja/nej - varför?
7. Vad tror du eleverna anser om PC? Bra/dåligt
8. Vad finns det för skillnader i inställningen till PC hos elever i olika åk? Vad beror detta på? Åtgärder?
9. Vad tycker du om PC:ledarnas insatser?
10. Tycker du kontraktmetoden är en fungerande metod eller inte? Motivera.
11. Vad anser du är positivt och fungerande med PC-kontraktet? Negativt? Förslag till förbättring?
12. Hur tror du PC fungerar i drogförebyggande syfte?
13. Hur förhåller du dig till de aktiviteter PC ordnar för eleverna?
14. Vilken respons har föräldrarna gett angående PC?